Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Zkoumání světa s chobotnicí

Kdo jsou lidé?

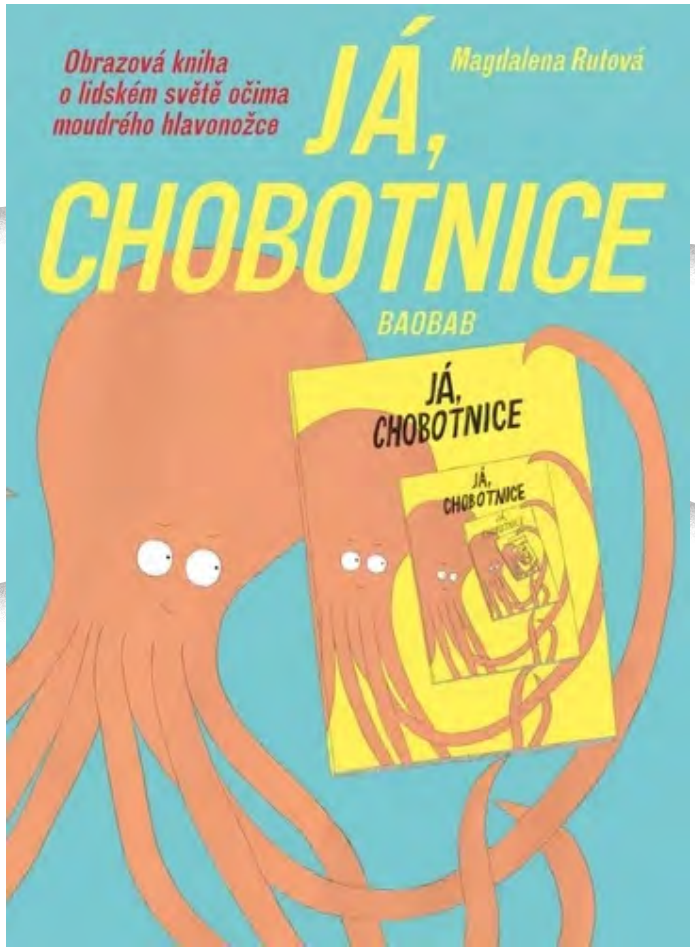

Metodický materiál pro práci
s knihou na 1. stupni ZŠ

Tento materiál byl připraven v rámci projektu Czechia 2026 – čestné hostování ČR na Frankfurtském knižním veletrhu.
www.czechia2026.com
Metodické listy zpracoval Národní pedagogický institut České republiky.

Česko Frankfurtský knižní veletrh Čestný host 2026

FRANKFURTER BUCHMESSE

npi Národní pedagogický institut České republiky

Autorka
Hana Havlínová, NPI ČR

Redakce
Eva Čechová

Kniha
RUTOVÁ, Magdalena. *Já, chobotnice*. Praha: Baobab, 2022. ISBN 978-80-7515-156-8.

Anotace knihy
Podtitul Obrazová kniha o lidském světě očima moudrého hlavonožce výstižně shrnuje její obsah. Hlavní hrdinka, odvážná a zvídavá chobotnice, se vypraví z mořských hlubin mezi lidi. Provází čtenáře lidským světem a společností a s humorem komentuje jejich počínání. Lidé si z oceánů udělali odpadkový koš a na mořském dně vzniká muzeum lidských vynálezů. To zaujme hrdinku této knížky, moudrou chobotnici, která lidský svět touží poznat, neboť ho zná jen skrze fantastické předměty, odpadky. Lidé musí být úžasní živočichové, když dokážou vymyslet a vyrobit tak skvělé věci, a hodně zvláštní, když se jich zbavují! Říká si osamocená chobotnice, než se vydá do světa poznávat lidský druh.

Anotace tematické výuky
Prostřednictvím příběhu jsou žáci vtaženi do zkoumání světa kolem sebe a do přemýšlení o vlivu člověka na život na Zemi. Získávají a porovnávají informace, učí se jejich kritickému hodnocení. Tematická výuka je navržena celkem na 18 vyučovacích hodin. Je možné ji realizovat jako celek, ale i po jednotlivých blocích. Je možné si pro realizaci vybrat pouze některé bloky. Při dodržení navržené realizace a využití shodných vzdělávacích strategií směřuje tematická výuka k rozvoji a naplňování očekávaných výsledků učení uvedených klíčových kompetencí, čtenářské a pisatelské gramotnosti a průřezových témat podle RVP ZV (2025). Zařazení jednotlivých bloků do vzdělávacích oblastí není závazné, je uvedeno pro inspiraci. Cílem nad rámec jednotlivých bloků je motivovat žáky, aby si přečetli i ty části knihy, se kterými není v tematické výuce pracováno, případně je může využít učitel k hlasitému předčítání. Reflexe jednotlivých bloků směřuje k rozvoji dovednosti sebehodnocení žáků.

Klíčová slova
příběhy o chobotnicích, příběhy o moři, ochrana životního prostředí, udržitelnost, zkoumání světa, lidská společnost, oceněná kniha, Zlatá stuha, publikace pro děti, RVP ZV, RVP ZV 2025, klíčové kompetence, základní gramotnost, čtenářská a pisatelská gramotnost, průřezová témata, metody RWCT, čtenářství, pisatelství

Cílová skupina/věková kategorie
3.–5. ročník ZŠ

Název bloku: Kdo jsou lidé?

Cíle
Žáci spolupracují ve skupině. Žáci propojí informace z ilustrace s vlastní zkušeností a s informacemi z jiného zdroje (videa). Žáci natočí video (vytvoří scénku nebo plakát) na téma „lidi a jejich význam pro planetu Zemi“ podle domluvených kritérií.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), digitální technologie pro zhlédnutí videí, internet, samostatné lístečky na tvorbu myšlenkové mapy (3 pro každého žáka), stírací tabulka do skupiny, digitální technologie pro natočení videa, vytištěné reflektivní věty (příloha 1)

Doporučená časová dotace
3 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblast
Český jazyk a literatura

Klíčové kompetence
digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů. (KDI-TDO-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-00)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby. (ZGC-BPO-000-ZV3-001), Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Průřezové téma Společnost pro všechny
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení. (PTS-000-000-ZV5-002)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupinách společně přečtou text na s. 7. Po čtení ve skupině diskutují:

Pokud byste byli na místě chobotnice a chtěli jste se dozvědět něco o světě lidí, co by to bylo? Jak byste to zjišťovali?

Závěr ze skupinové diskuse si zaznamenají na stírací tabulku a představí ostatním.

Uvědomění

Žáci si ve skupině podrobně prohlédnou ilustraci na s. 9. Odpovědí na otázky:

Jak to podle ilustrace vypadá pod mořskou hladinou?

Myslíte si, že ilustrace odpovídá skutečnosti? Zdůvodněte.

Jak si můžeme svoje odpovědi ověřit?

Učitel postupně pustí žákům videa: Zprávičky: Čištění moře, Oceány plné plastů, Oceány plné plastového odpadu, aby porovnali svoje odpovědi s informacemi, které v nich zaznějí.

Učitel přečte žákům text na s. 8. Po čtení žáci samostatně odpovídají na otázku: Pokud by vám chobotnice položila otázky: Kdo jsou lidé? a Jaký je jejich úkol na planetě Zemi?, co byste jí odpověděli? Svoje odpovědi zapisují na samostatné lístečky, každý žák má k dispozici tři pro každou otázku.

Ve skupině sdílejí svoje odpovědi, vytvoří z nich myšlenkovou mapu na téma Kdo jsou lidé a jaký je jejich úkol na planetě Zemi, kterou můžou doplnit i o další náměty.

Podle myšlenkové mapy záci vytvoří scénář pro krátké video (maximálně 5 min.), ve kterém by lidi a jejich význam na planetě Zemi představili ostatním živočichům žijícím na planetě Zemi. Společně stanoví, co všechno musí splňovat video, aby diváky zaujalo (např. poutavost informací, srozumitelnost mluvené řeči).

Rozdělí si ve skupině role (např. kameraman, režisérka, reportéři) tak, aby se zapojili všichni a video natočí a případně upraví (doplní titulky, hudbu apod.). Místo videa můžou lidská stvoření představit např. prostřednictvím hrané scénky nebo plakátu.

Reflexe

Žáci sdílejí vytvořená videa (scénky, plakáty) s ostatními skupinami. Po ukončení sdílení doplní každý žák samostatně všechny nebo vybrané reflektivních věty z přílohy 1.

Příloha 1: reflektivní věty k vytištění

Podmořskému světu by prospělo...
Lidé můžou...
Lidé by měli...
Ve skupině se nám dařilo...
Příště bychom ve skupině potřebovali...

Název bloku: Podmořská stavba

Cíle
Žáci získají informace o odpadu, který ohrožuje moře a oceány. Žáci postaví model domu z odpadového materiálu. Žáci se domlouvají na společné práci, aby dosáhli zadaného cíle. Žáci při vrstevnickém hodnocení využívají metodu „ocenění a doporučení“.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), vytištěný text do skupin (příloha 2), text z přílohy 3 (připravený k promítnutí/napsaný na tabuli/vytištěný do skupin), nepotřebné předměty a odpadové materiály na stavbu modelu obydlí (do jeho přípravy se zapojí i žáci), lepidla, lepenka a další vhodný spojovací materiál

Doporučená časová dotace
2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblast
Polytechnická výchova a praktické činnosti

Klíčové kompetence
k řešení problémů: Uvědomuje si důležitost ověřování informací. (KRP-KRP-000-ZV5-001)
k podnikavosti a pracovní: Podílí se na spolupráci ve skupině. (KPP-TYM-000-ZV5-00)
osobnostní a sociální: Rozvíjí vztahy s ostatními. (KOS-VZT-000-ZV5-001)

Průřezové téma Udržitelné prostředí
Žák vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace. (PTU-000-000-ZV5-003)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupině prohlédnou ilustraci na s. 9, odhadnou děj příběhu (podle ilustrace i podle předchozí kapitoly, se kterou se již seznámili). Poté si ve skupině přečtou úryvek textu (z přílohy 2). Pokusí se odpovědět na otázky: *Jak se do moří a oceánů dostávají odpadky? Může mít naše chování v České republice vliv na znečištění moří, i když žádné moře nemáme?*

Svoji odpověď porovnají s textem z přílohy 3 (učitel promítne, napíše na tabuli, rozdá vytištěnou do skupin).

Uvědomění

Chobotnice si z odpadků, které objevila v moři, postavila podmořský dům. Žáci se můžou vrátit k ilustraci na s. 7 a dům si prohlédnout. Společně ve skupině si domluví kritéria, která bude splňovat model jejich obydlí. Domluvená kritéria si ve skupinách zapíšou.

Ve skupinách si naplánují postup pro stavbu modelu obydlí. Rozdělí si ve skupině role, aby se do společné tvorby zapojili všichni. Model obydlí vytvoří. Po vytvoření zkontrolují, zda splnili domluvená kritéria a připraví si, jak budou svůj model prezentovat ostatním (členové skupiny se budou střídat nebo bude prezentovat jejich zástupce).

Reflexe

Jednotlivé skupiny představí svůj model ostatním. Žáci hodnotí modely ostatních skupin technikou 2 + 1. Tzn. nejprve vysloví 2 ocenění a poté jedno doporučení (co by bylo možné příště udělat lépe), opírají se o kritéria, která si formulovala daná skupina.

Příloha 2: text k vytištění do skupin

Jednou v podvečer, když na obloze nebyl ani mráček, jsem se konečně odvážila vylézt z vody nahoru. Počkala jsem, až kapitán vyjde na palubu, nenápadně jsem se postavila vedle něj, zadívala jsem se do dálky na širé moře a najednou jsem věděla úplně přesně, co mám říct. „Šéfe, nedávno jsem v nějaké encyklopedii četla, že Země je kulatá. Vy takovému nesmyslu věříte?“

Samozřejmě jsem i já věděla, že Země je kulatá, to ví každý. Chtěla jsem mít ale jistotu, že nepoložím příliš složitou otázku. Mohlo by ho to vylekat.

Kapitán se ale stejně vylekal. Otočil se ke mně, poskočil dozadu a máchl rukama, až mu kelímek s kávou a mobil spadly přes palubu. Áha... prolétlo mi hlavou. Další mobil pod hladinou. Že by vyřešení záhady, proč je v moři tolik věcí, bylo takhle jednoduché? Vždycky, když se lidé leknou, hodí něco do moře? To by se ale museli lekat strašně často ...

Zdroj: Rutová, Magdalena. *Já, chobotnice*. Praha: Baobab, 2022, s. 10.

Příloha 3: text k ověření odpovědi

Jak se do moří a oceánů dostávají odpadky?

Hlavní dopravní cestou odpadu jsou řeky. Přenášejí plastový odpad z měst a zemědělských oblastí do moří a oceánů. Odhaduje se, že 1,15–2,41 milionu tun plastů ročně se dostane do oceánů právě řekami. Do řek se odpad dostává kvůli špatnému nakládání s odpady, nechráněným skládkám a splachům při deštích či povodních. Také bouře, tajfuny nebo tsunami můžou spláchnout obrovské množství odpadu z pevniny do oceánu. V některých regionech je stále běžné přímé vypouštění odpadu do moře. Významnou část mořského odpadu vzniká při rybolovu a lodní dopravě. Je to nejen odpad přímo z lodí, ale i ztracené rybářské sítě. Také turismus zvyšuje množství odpadu v pobřežních oblastech.

Zdroje:

M365 Copilot
ČT edu. Řeky znečišťují oceány plastovým odpadem. Dostupné z: https://edu.ceskatelevize.cz/video/15093-reky-znecistujici-oceany-plastovym-odpadem.
The Ocean Foundation. Plast v oceánu. Dostupné z: https://oceanfdn.org/cs/plast-v-oce%C3%A1nu/.
Znečištění oceánů plasty. Dostupné z: https://storymaps.arcgis.com/stories/f7e2704d153141899d7c9ab1c542e49b.

Název bloku: Zvuky města

Cíle
Žáci využijí všechny smysly k pozorování svého okolí. Žáci reflektují, čím a jak ovlivňuje prostředí kolem nich jejich pocity.

Pomůcky
vytištěný text do skupin (příloha 4)

Doporučená časová dotace
2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblasti
Člověk a jeho svět, Osobnostní a sociální výchova

Klíčová kompetence
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby. (ZGC-BPO-000-ZV3-001); Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Hra „tady a teď“ zaměřená na vnímání prostoru a sebe sama v něm všemi smysly. Učitel postupně zadává úkoly a žáci si individuálně zapisují:

1. Zapište pět věcí, které vidíte kolem sebe.
2. Zapište čtyři zvuky, které slyšíte.
3. Zapište tři vůně/pachy, které cítíte.
4. Zapište dva vjemy, které cítíte dotykem (rukama, chodidly, jinou částí těla).
5. Zapište chuť, kterou cítíte v ústech.

Přečtěte si ve skupině text z přílohy 4.

Diskutujte ve skupině:

1. *Jak se chobotnice asi cítila? A proč?*
2. *Co by chobotnici pomohlo, aby se cítila lépe? Co byste jí poradili?*

Sdílejte s ostatními.

Uvědomění

Učitel předčítá text s. 12 (poslední tři odstavce, od „Naštěstí mě můj dosavadní život mezi mořskými predátory naučil improvizovat.“). Žáci jsou rozděleni na tři skupiny. Naslouchají se zavřenýma očima a představují si, jaké zvuky chobotnice mohla kolem sebe slyšet. (1. skupina), co mohla kolem sebe vidět (2. skupina), co mohla vnímat čichem nebo hmatem (3. skupina).

Po dočtení svoje představy sdílí nejprve ve skupině a následně s ostatními skupinami.

Žáci navrhnou místa, kam by v okolí školy (nebo ve škole) mohli jít naslouchat zvukům, vnímat je se zapojením čichu a zraku. Z návrhů vyberou dvě, kam se společně vypraví. Na daném místě nejprve zavřou oči (pokud je to možné, tak si i sednou) a přibližně 5 minut naslouchají. Pak si ve skupinách zapíšou, co slyšeli. Učitel může po dobu naslouchání pořídit zvukovou nahrávku a následně ji použít pro reflexi a sdílení.

Po dobu dalších 5 minut si ve skupinách zapisují, co všechno vidí a co vnímají čichem.
Stejně postupují i na druhém místě.

Reflexe

Žáci ve skupině porovnají svoje záznamy z obou míst (pokud učitel pořídil zvukové nahrávky, pustí je k připomenutí zvuků). Každý žák se za sebe rozhodne, na kterém místě se cítil lépe. Žáci se rozdělí podle toho, pro které místo se rozhodli a vzájemně si řeknou, co je k rozhodnutí vedlo a co by se muselo změnit na druhém místě, aby se rozhodli pro něj.

Příloha 4: text k vytištění do skupin

Jednoho rána jsme dorazili do přístavu.

Abych pravdu řekla, představovala jsem si to celé trochu jinak. Myslela jsem, že když připlouvá loď ke břehu, v přístavu čekají stovky lidí, aby náležitě přivítaly statečnou posádku. Očekávala jsem, že nám na uvítanou bude hrát nějaká divoká kapela, stánkaři budou prodávat smažené sardinky v papírových kornoutech, námořníci budou vyhazovat čepice do vzduchu. (...)

Ve skutečnosti to ale celé proběhlo trochu jinak. Nakonec jsem se s kapitánem ani nestihla rozloučit. Jak jsem se blížili k přístavu, čím dál častěji telefonoval a měl pořád spoustu práce. Při vystupování z lodi jsem ho ztratila z dohledu a po chvíli zmatečného pobíhání jsem se musela smířit s tím, že stojím sama uprostřed betonového mola plného lodních kontejnerů a nikdo se o mě nestará.

Zdroj: Rutová, Magdalena. *Já, chobotnice*. Praha: Baobab, 2022, s. 12.

Název bloku: Rozhovor pro noviny

Cíle
Žák pojmenuje, čím ho zaujme titulek v médiích. Žáci ve dvojici vytvoří text k novinovému titulku, který si vyberou.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), lístečky podle počtu žáků (1-3 pro každého žáka)

Doporučená časová dotace
2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblast
Český jazyk a literatura

Klíčová kompetence
komunikační: Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímo vyjádřených významů. (KKK-POR-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Při čtení i psaní zvažuje možné adresáty. (ZGC-KCP-000-ZV3-001); Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře. (ZGC-KCP-000-ZV5-001)

Průřezové téma Společnost pro všechny
Na konkrétních příkladech kriticky vyhodnocuje obsah a záměr mediálních sdělení. (PTS-000-000-ZV5-002)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupinách prohlédnou ilustraci na s. 17. Podle titulků a obrázků odhadují, co by mohlo být obsahem článků v těchto novinách. Svoje nápady sdílejí s ostatními.

Učitel přečte související text z knihy (s. 18). Žáci na základě předčítaného textu posoudí, jestli byl jejich odhad obsahu novin správný.

Uvědomění

Žáci ve skupinách najdou na internetu pro ně zajímavý titulek a zdůvodní, čím je pro ně zajímavý, proč by je lákalo přečíst si celý text.

Každý žák samostatně napíše na lístečky, čím se podle něj noviny, časopisy, letáky apod. snaží zaujmout, aby měl čtenář zájem si přečíst celé články. Na každý lísteček píšou jeden nápad. Můžou využít 1-3 lístečky.

Lístečky si vzájemně představí (nejprve ve dvojicích, pak ve skupinách), vytřídí náměty, které se opakují a společně vytvoří myšlenkovou mapu.

Ve dvojicích si vyberou jeden titulek z ilustrace v knize a vymyslí k němu text. Můžou přidat i další obrázky.

Reflexe

Vytvořené texty rozmístí po prostoru třídy (chodby) a postupně procházejí prostorem jako „na výstavě“, můžou se libovolně zastavovat a prohlížet si vytvořené práce.

Na závěr poskytnou k jedné práci, kterou si sami vyberou, zpětnou vazbu: „Chtěl/a bych ocenit ..., protože ...“. Učitel poskytne zpětnou vazbu k textům, které si nikdo z žáků nevybere.

Název bloku: Lidé dělají, co je baví

Cíle
Žák popíše svoje zájmy/záliby. Žák dodrží kritéria domluvená pro napsání vlastního textu. Žák posoudí svoji práci s oporou o domluvená kritéria.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), časomíra

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Osobnostní a sociální výchova

Klíčová kompetence
osobnostní a sociální: Poznává jedinečnost vlastní osobnosti. (KOS-SEB-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby. (ZGC-BPO-000-ZV3-001), Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupině přečtou první odstavec kapitoly Můj první koncert (s. 22).

Po přečtení použijí metodu volného psaní, aby si samostatně odpověděli na otázky: Jaké mám záliby? Co mi dělá radost? Co mě baví? Při volném psaní žáci po určenou dobu soustředěně zapisují myšlenky k položeným otázkám (nebo k danému tématu). Po celou dobu by měli psát, neměli by se vracet, v textu škrtat, ani opravovat případné chyby. Je vhodné použít časomíru nastavenou na 3 minuty.

Volné psaní můžou dobrovolně sdílet s ostatními.

Uvědomění

Žáci napíšou text, ve kterém představí svou nejoblíbenější činnost se záměrem vzbudit u ostatních zájem o danou činnost.

Nejprve si společně sestaví osnovu, která jim při psaní pomůže. Učitel zapíše osnovu na viditelné místo.

Psaní se budou věnovat po dobu max. 20 minut, rozsah psaného textu záleží na pisatelských dovednostech jednotlivých žáků, využijí své volné psaní z úvodu.

Reflexe

Ve skupině si přečtou svoje texty a odpoví si na otázku: Která záliba mě zaujala a čím?

Každý žák zhodnotí, zda naplnil záměr, vzbudit u ostatních zájem a zdůvodní, čím se mu to povedlo nebo proč záměr naplněn nebyl.

Název bloku: Hudba kolem nás

Cíle
Žák rozliší různé hudební žánry. Žák se zapojí do tvorby textu a jeho zhudebnění (zrytmizování) ve skupině. Žák reflektuje svůj hudební vkus.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), rytmické nástroje nebo online aplikace a digitální technologie ke zhudebnění textu, digitální technologie ke zhlédnutí videa, internet

Doporučená časová dotace
2 vyučovací hodiny

Vzdělávací oblast
Hudební, taneční a dramatická výchova

Klíčová kompetence
kulturní: Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění. (KKT-SVJ-000-ZV5-001)

Průřezové téma Společnost pro všechny
Zkoumá a reflektuje rozmanitost a propojenost světa. (PTS-000-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupině přečtou text písně z kapitoly Můj první koncert (s. 22) a odhadnou, o jaký hudební žánr se jedná (rapování). Zhlédnou video ukázku UčíTelka (3. tř.): Poznáváme slovesa v textu (stopáž 12:08–12:48). Společně zkusí pojmenovat, na čem je rapování založeno (rytmické přednášení textu, rýmy). Je možné propojit i se zkušeností žáků s tímto hudebním žánrem, je ale nutné zmínit, že přestože texty některých interpretů obsahují vulgarismy, tak ty do školní komunikace nepatří, a proto by se jim žáci při sdílení svých zkušeností měli vyhnout.

Uvědomění

Každý máme jiný vkus a pokud by chobotnice šla na jiný koncert, slyšela by jinou hudbu.

Hádanky: Žáci si postupně poslechnou se zavřenýma očima hudební ukázky jiných hudebních žánrů a určují, na jakém koncertě by chobotnice byla, pokud by slyšela hudbu z ukázky. Učitel vybírá ukázky podle zkušeností, zájmů žáků a svého uvážení.

Ve skupině navrhnou vlastní text vhodný ke zhudebnění a doprovodí ho na rytmické nástroje, hrou na tělo nebo s využitím online aplikace.

Svoje dílo sdílejí s ostatními.

Reflexe

Žáci doplní reflektivní věty:
Poslouchám...
Líbí se mi, protože...
Můj největší hudební zážitek...
Při práci ve skupině mě překvapilo...

Název bloku: Návštěva ZOO

Cíle
Žák vyhledá potřebné informace v doporučených zdrojích. Žák pojmenuje důvody existence zoologických zahrad.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), QR kódy s odkazy na doporučené zdroje z přílohy 5, vhodné digitální technologie na vyhledávání informací a zhlédnutí videí, internet

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Člověk a jeho svět

Klíčové kompetence
k řešení problémů: Uvědomuje si důležitost ověřování informací. (KRP-KRP-000-ZV5-001)
digitální: Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích. (KDI-DAT-000-ZV5-001)

Čtenářská a pisatelská gramotnost
Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby. (ZGC-BPO-000-ZV3-001), Čte a píše texty odborné i prožitkové pro porozumění oboru lidského poznání nebo sobě. (ZGC-BPO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Žáci použijí metodu RWCT volné psaní na téma zoologická zahrada. Svoje volné psaní sdílí ve dvojici.

Uvědomění

Ve skupině si prohlédnou ilustraci na s. 25, porovnávají situace zobrazené v ilustraci se svojí vlastní zkušeností.

Společně stanoví, jaké informace má obsahovat cedulka u výběhu/pavilonu/expozice/akvária. Vyberou si ve skupině jedno zvíře z ilustrace a vytvoří pro něj informační cedulku. Potřebné informace dohledávají na internetu v doporučených zdrojích.

Informace sdílejí s ostatními, ale nesdělí, o jaké zvíře se jedná. Ostatní se je snaží podle poskytnutých informací odhalit.

Reflexe

Uvádějí důvody, jaký je význam/smysl ZOO. Učitel zapisuje na viditelné místo. Na závěr zhlédnou videa Jaký je smysl zoologické zahrady a Zvířecí mýty: zoologická zahrada. Porovnají informace z videí se zaznamenanými důvody.

Příloha 5: informace ke zvířatům v zoo

Název bloku: Takoví jako vy...

Cíle
Žák má příležitost vnímat odlišnosti jako obohacující. Žák uvede důvod nevhodného chování osoby z příběhu.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu dvojic)

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Člověk a jeho svět, Osobnostní a sociální výchova

Klíčová kompetence
osobnostní a sociální: Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně. (KOS-EMP-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Aktivita: „Těkej, štronzo“. Žáci se pohybují po místnosti a na pohybové znamení učitele (např. zvednutá ruka, přikryté oči) vytvoří dvojice. Ve dvojici pojmenují tři věci, které mají stejné a jednu, ve které se liší (nemělo by se jednat pouze o vzhled). Aktivita se opakuje alespoň třikrát.

Uvědomění

Žáci si ve dvojici přečtou úryvek z knihy (s. 28, začít větou: „Vozíky jsem měla skoro plné a postavila jsem se na konec dlouhé fronty k pokladně …“ až po větu: „Usmáli jsme se na sebe.“)

Po přečtení se budou stavět na postojovou osu (pomyslná čára ve třídě, kdy postavení na její začátek vyjadřuje úplný souhlas s tvrzením a postavení se na konec absolutní nesouhlas) k tvrzením, která vyslovuje učitel:

Všichni na světě by měli být stejní. Šikanovat ostatní se nemá. Všichni se nemusejí přátelit. Nikdo nemá právo urážet druhé. Odlišnosti jsou v pořádku.

Učitel se může doptávat žáků, proč se postavili na ose na konkrétní místo.

Reflexe

Žáci napíšou na lísteček jeden důvod, proč se pán k chobotnici choval tímto způsobem. Společně si důvody představí, uspořádají do myšlenkové mapy s názvem „proč někomu vadí odlišnosti druhých“ a doplní doporučení, jak by to bylo možné změnit.

Název bloku: Nákup

Cíle
Žák navrhne, zrealizuje a vyhodnotí průzkum týkající se zbytečného nakupování. Žák se zapojí do formulace doporučení, jak nakupovat s rozmyslem.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu dvojic), digitální technologie na zhlédnutí videa, internet

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Matematika a její aplikace

Klíčová kompetence
k občanství a udržitelnosti: Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí. (KOB-ZPS-000-ZV5-001)

Průřezové téma Udržitelné prostředí
Vyhodnotí, jaké dopady má jeho chování na udržitelný život, a navrhne, v jakých oblastech by mohl dosáhnout zlepšení situace. (PTU-000-000-ZV5-003)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve dvojici přečtou úvod kapitoly Nákup (s. 28) až po větu: „Vzala jsem olivy, šunku, sýr …“ a vyhledají část textu, ve které je odpověď na otázku: Proč chobotnice nakoupila několik plných nákupních vozíků jídla? Odpovědí si na otázku, zda někdy koupili něco, co nepotřebovali, proč a co to bylo.

Uvědomění

Každý žák si napíše tři otázky, které se týkají zbytečného (nadbytečného) nakupování. Rozhodne se, jak si bude zaznamenávat odpovědi a poté zrealizuje průzkum ve třídě (zeptá se ostatních). Zjištěné odpovědi přehledně zpracuje a výsledek prezentuje ve skupině. Ve skupině formulují závěr, proč není nadbytečné nakupování v pořádku a jedno doporučení, jak odolat lákadlům a nakupovat s rozmyslem.

Reflexe

Skupiny sdílejí vytvořená doporučení. Gestem (palec nahoru a dolů) hodnotí, zda by jim konkrétní doporučení mohlo při nakupování pomoct. Učitel může některé žáky vyzvat ke zdůvodnění jejich hodnocení. Ke shrnutí lze využít video Prga: Nákupní horečka.

Název bloku: Umím se pochválit

Cíle
Žák reflektuje svůj denní režim. Žák si vede záznamník úspěchů (překážek, nepříjemných situací, které zvládl).

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu dvojic), vytištěné věty z přílohy 6 (podle počtu dvojic)

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Člověk a jeho svět, Osobností a sociální výchova

Klíčová kompetence
osobnostní a sociální: Reflektuje obtížné situace, do kterých se dostává. (KOS-ODO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve dvojici přečtou krátkou báseň z kapitoly Noc na terase (s. 32) a věty z přílohy 6. Domluví se, kterou větu by k básni přiřadili jako její nadpis. Poté pokračují metodou sněhová koule (spojí se do skupin po čtyřech, sdílejí svoje řešení a pokud se neshodli, domluví se, které řešení je vhodnější. Spojí se do skupin po osmi, ...). Sněhová koule pokračuje tak dlouho, dokud nesdílejí pouze dvě skupiny.

Žáci uvádějí, jaké činnosti odkládají na později a zdůvodňují proč. Učitel zapisuje na viditelné místo.

Uvědomění

Každý žák sestaví svůj týdenní rozvrh i s odpoledním aktivitami a víkendem. Odliší aktivity, které se týkají učení, zájmů, odpočinku. Svůj rozvrh představí ostatním a reflektují ho z pohledu vyváženosti jednotlivých částí. Zdůvodní, proč má denní režim zahrnovat i dostatek času na odpočinek a zájmy.

Reflexe

Žáci pojmenují, čemu se věnují raději a co by raději odložili (odkládají), pokud by to šlo. Uvedou, zda jim dodržování rozvrhu může v plnění (pro ně nepříjemných) povinností pomoct a jak. Žáci si vytvoří záznamník úspěchů, do kterého si budou po domluvenou dobu zapisovat vše, co zvládli, i když se jim do toho nechtělo.

Po domluvené době proběhne reflexe – sdílení záznamů úspěchů.

Příloha 6: věty k přiřazení k textu

Čas na nikoho nečeká.

Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek.
Komu se nelení, tomu se zelení.

Kdo dřív přijde, ten dřív mele.

Ráno moudřejší večera.

Název bloku: Budoucnost Země

Cíle
Žák ve skupině formuluje argumenty k danému tématu. Žák uvede, jak může přispět k udržitelnosti života na Zemi.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin)

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace

Klíčová kompetence
komunikační: Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera. (KKK-AKN-000-ZV5-001)

k občanství a udržitelnosti: Sdílí své myšlenky o variantách budoucího vývoje z hlediska udržitelnosti. (KOB-UDR-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Učitel napíše na viditelné místo „S planetou Zemí to jde od desíti k pěti, a dokonce už spíš od pěti k nule!“

Žáci po dobu 5 minut samostatně na lístečky zapisují, co si pod větou představují a připevňují lístečky kolem napsané věty. Po uplynutí stanovené doby si přečtou vše, co se kolem věty objevilo.

Uvědomění

Učitel rozdělí žáky na sudý počet skupin. Ve skupinách si přečtou kapitolu nečekaná návštěva (s. 33). Polovina skupin si připraví argumenty, proč by chobotnice měla odletět na Mars, druhá polovina skupin, proč by neměla.¨

Skupiny se posadí proti sobě podle toho, jaké argumenty si žáci připravovali. V argumentaci pro a proti se střídají. Učitel diskusi moderuje. Pokud žáci nejsou v argumentování zkušení, můžou ve všech skupinách připravit důvody, proč by chobotnice odletět neměla a učitel bude proti nim argumentovat, proč by měla.

Žáci ve skupině sdílejí na čem/na kom záleží jim a proč.

Reflexe

Každý žák napíše, co on sám dělá nebo může udělat proto, aby to se Zemí nešlo od pěti k nule. Na závěr žáci reflektují, jak se cítili v průběhu diskuse a proč.

Název bloku: Jací jsou lidé?

Cíle
Žák libovolnou výtvarnou technikou nebo s využitím digitálních technologií vytvoří ilustraci do knihy. Žák reflektuje svůj tvůrčí záměr a vlastní tvorbu.

Pomůcky
dostatečný počet výtisků knihy (podle počtu skupin), výtvarný materiál (podle zvolené techniky) nebo digitální technologie (a aplikace) vhodné pro samostatnou tvorbu žáků

Doporučená časová dotace
1 vyučovací hodina

Vzdělávací oblast
Výtvarná a filmová výchova

Klíčové kompetence
komunikační: Vyjadřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci. (KKK-VYJ-000-ZV5-001)

kulturní: Vyjadřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění. (KKT-SVJ-000-ZV5-001)

v případě, kdy žák využije k tvorbě digitální technologie – digitální: Vytváří jednoduchý digitální obsah v rámci plnění stanovených výukových cílů. (KDI-TDO-000-ZV5-001)

Popis realizace

Evokace

Žáci si ve skupině prohlédnou ilustrace postav lidí na vnitřní straně zadních desek knihy. Vybírají si postavy a dávají si hádanky: popisují postavy tak, aby nepoužili uvedený text. V tvoření hádanek se ve skupině střídají.

Uvědomění

Každý žák libovolnou výtvarnou technikou nebo s využitím digitálních technologií ztvární další postavu, která by se hodila do knihy k doplnění ilustrace. Postavu pojmenuje obdobným způsobem jako jsou pojmenovány postavy v knize.

Reflexe

Žák ve skupině uvede, jaký byl jeho tvůrčí záměr, co se mu povedlo, případně, co by příště udělal jinak.